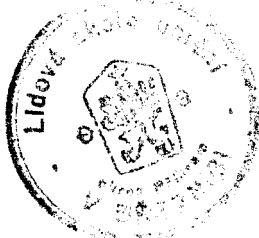

Učební osnovy

**hry na akordeon a souborové hry akordeonů
pro přípravné studium
a I. stupeň základního studia
na lidových školách umění**

HUDEBNÍ OBOR

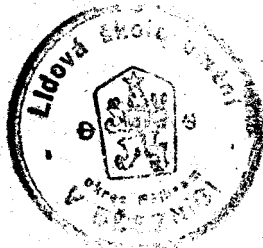
Schváleno výnosem MŠ ČSR pod čj. 20 876/80-35
ze dne 25. července 1980 jako učební osnovy pro přípravné studium
na LŠU s účinností od 1. září 1980

Schváleno výnosem MŠ ČSR pod čj. 11 393/81-35
ze dne 6. dubna 1981 jako učební osnovy pro I. stupeň základního
studia na LŠU s účinností od 1. září 1981

STÁTNI PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, n. p., PRAHA

1981

11506

Charakteristika hudebního oboru

Posláním hudebního oboru LŠU je poskytnout žákům, kteří projeví potřebné předpoklady a zájem o studium hudby, základy odborného vzdělání a vychovat z nich zaujaté hudebníky, kteří by se dovedli ve svém životě i v životě společnosti uplatnit v tom či onom žánru jako amatéři nebo budoucí profesionálové. To znamená vychovat mladého člověka schopného vlastního pěveckého nebo instrumentálního projevu, s rozvinutou schopností proniknout do výrazu a struktury hudebního díla, s určitým měřítkem hodnot, s nímž k hudbě přistupuje, s vědomím, že i v umění jsou tyto hodnoty výsledkem cílevědomé a ukázněné práce.

Tato výchova se uskutečňuje v řadě odborných předmětů, ve kterých se intenzivním, aktivním provozováním hudby prohlubují a rozšiřují hudební znalosti a dovednosti, jež získává žák ve všeobecné hudební výchově.

Průpravu k vlastnímu studiu na hudebním oboru LŠU představuje přípravná hudební výchova, kde se hravým způsobem ověřují a upevňují předpoklady a zájem žáků pro toto studium a v instrumentálních nebo pěveckých skupinách zjišťuje oprávněnost volby hlavního předmětu podle osobitých vloh a fyziologických dispozic žáků.

V hlavním předmětu se učí žáci zvládnout technické a výrazové prostředky zvoleného nástroje nebo zpěvu tak, aby se jim stal prostředníkem k vyjádření hudebních myšlenek, k reprodukci přiměřených skladeb sólových, ansámblových a komorních, po případě vlastní improvizaci. Seznamují se postupně s hodnotnou literaturou svého oboru, cvičí se v pohotovosti ve čtení z listu, upevňují svou paměť a své nástrojové nebo pěvecké dovednosti prakticky uplatňují podle povahy předmětu v jednoduchých improvizovaných doprovodech apod.

Důležitou složkou výchovy každého hudebníka je práva k souhře ať již jde o čtyřruční hru, hru v souborech, orchestru, komorní hru, sborový nebo komorní zpěv. Tyto disciplíny navazují organicky na hlavní předmět, vycházejí z praktického uplatnění instrumentálních nebo pěveckých dovedností, ale také zpětně ovlivňují intenzitu instrumentální nebo pěvecké výuky a celkového hudebního rozvoje žáka.

Hudební poznatky a prožitky získané v jednotlivých předmětech hudebního oboru LŠU integruje a třídí hudební nauka, jejímž hlavním posláním je vychovat z žáků hudbymilovného a kulturního člověka.

Nadání k nástrojové hře, resp. zpěvu se skládá z řady složek od přirozených fyzických dispozic přes schopnost pohotově číst notový zápis, míru fantazie i odvahy projevit své cítění až po hudební představivost, paměť apod. Otázka do jaké míry je prospěšné a možné rozvíjet saostávající složky tohoto nadání a kdy je lépe využít přirozených vloh určitého druhu, je otázkou diferenciacce mezi žáky a to nejen diferenciacce na budoucí profesionály a amatéry, ale i uvnitř těchto skupin. V žádném případě se však nemůže týkat tato diferenciacce odbornosti výuky. Se stejnými požadavky na odbornost se strany učitele je třeba přistupovat k té velké většině těch, kteří se budou věnovat zájmové umělecké činnosti jako výkonní amatéři, zasvěcení milovníci umění a spolutvůrci kulturního a veřejného života, jako k té menší části těch, kteří budou používat nabytých znalostí a dovedností jako základ k profesionálnímu studiu. Rozdíl bude jen v tom, že v druhém případě budeme vyžadovat navíc v daleko větší míře i zvládnutí techniky, širší a závažnější repertoár a jeho dokonalé provedení.

Pro všechny absolventy hudebního oboru LŠU by mělo být cílem dosáhnout takového stupně technického a hudebního rozvoje, aby byli schopni samostatně hrát na zvolený nástroj, respektive zpívat, studovat nové skladby v rozsahu svých

možností, uplatňovat se jako platní členové hudebních souborů zájmové umělecké činnosti, aby měli takovou schopnost hrát nebo zpívat z listu, aby se mohli seznamovat s novou hudební literaturou, aby byli schopni jednoduché improvizace a nejvyspělejší z nich se uplatnili i jako sólisté při různých společenských a kulturních příležitostech.

Učební plán č. 8

Oddělení akordeonové (hlavní předmět
hra na akordeon) - pro žáky od 7 let

Délka studia: 7 let

Poř. čís.	Předmět:	Ročník						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Hra na akordeon, přípra- va k souhře, hra z lis- tu, hra klavírních partů	1,5 ²⁾	1,5 ²⁾	1,5 ²⁾	1,5	1,5	1,5	1,5
2.	Doprovod	-	-	-	-	0,5	0,5	0,5
3.	Komorní nebo souborová hra	-	-	1	1	1,5	1,5	1,5
4.	Hudební nauka	1,5	1,5	1	1	1	1	1
	Celkový počet vyučo- vacích hodin týdně	3	3	3,5	3,5	4,5	4,5	4,5
	Nepovinný předmět sborový zpěv nebo hra na bicí nástroje	-	-	1	1	1	1	1

- 1) Označené složky předmětu musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.
- 2) Stanovený počet hodin se vyučuje v dělených vyučovacích hodinách 2krát týdně.
- 3) Komorní nebo souborová hra může být vyučována společně pro žáky 5. ročníku I. stupně až 4. ročníku II. stupně základního studia.

Učební osnovy hry na akordeon

Charakteristika a pojetí předmětu

Akordeon zaujímá vedle klasických nástrojů významné místo. Je to přenosný, vícehlasý nástroj, který plní v hudebním životě jak funkci samostatného sólového nástroje, tak nástroje doprovodného a souborového. Vzhledem k ostatním nástrojům je nástrojem poměrně mladým. V poslední době dochází ke změnám v technickém vývoji a nástrojové interpretaci. V dnešní době se interpret neobejde bez dokonalého zvládnutí výrazových možností nástroje, technické vyspělosti obou rukou a dokonalé měchové techniky. Zvládnutí technické složky nástrojové hry je pouze prostředkem k dosažení vytčeného cíle a musí být v souladu s celkovým hudebním a kulturním rozvojem osobnosti žáka.

Výuka hry, koncipovaná na nových principech, dává žákům takové odborné vzdělání, které jim umožňuje uplatnit se v amatérské i profesionální činnosti.

Cílem předmětu je především rozvoj muzikálnosti, hudební představitivosti a citění žáka v rovnováze s technickým vývojem. Stanovené vyučovací cíle jednotlivých ročníků jsou pro učitele i žáka závazné a jejich splnění je podmínkou pro postup do dalšího ročníku.

Obsah předmětu zahrnuje také hru z listu, harmonizaci, tvoření doprovodu k písním a tancům, komorní a souborovou hru a základy improvizace.

Náplní práce je soustavné pěstování měchové a prstové techniky, hudební paměti a tvořivých schopností žáka, jeho vedení ke sluchové sebekontrolě, hmatové pohotovosti, jistotě, přesné a stylové interpretaci a výchově hudebního vkusu.

Doporučená literatura slouží k základní orientaci a učitel ji může doplňovat jinou vhodnou literaturou.

Žák musí hrát na nástroj velikosti odpovídající jeho fyzickým dispozicím, proto musí být učebna hry na akordeon vybavena nástroji přiměřené velikosti. Je třeba vytvářet podmínky k postupnému zavádění výuky hry na nástroj s melodickými basy.

Metody a formy práce

Učitel je povinen sledovat 2 základní aspekty:
všeobecný hudební rozvoj a
ideové působení.

Všeobecný hudební rozvoj:

Respektovat fyzicko-psychické zvláštnosti dítěte se zaměřením na jeho úroveň vnímání, paměti, schopnosti uvědomělé koncentrace. Vycházet z jeho způsobu a úrovně myšlení, jeho vlastních představ a fantazie, citovosti a aktivity. Stavět na jeho schopnostech, zájmu a povahových vlastnostech.

Harmonicky rozvíjet osobnost dítěte, klást důraz na postavení živé hudby a vytvářet správné proporce mezi jednotlivými výchovně-odbornými složkami.

Rozvíjet umělecký vkus prostřednictvím vlastní výuky, interního, veřejného i mimoškolního vystupování žáků v rámci kulturně společenského života. Návštěvou koncertů, divadel i ostatními kulturními hodnotami vychovávat všestranně kulturního člověka.

Využívat všech nových progresivních metod a forem práce, včetně nových poznatků nástrojové hry a literatury k maximální efektivnosti vyučovacího procesu. Dále využívat různých pomůcek, hudebních materiálů - gramodesek, magnetofonových nahrávek, odborné pedagogické a metodické literatury.

Vytvářet a pěstovat spolupráci s MŠ, ZDŠ, PO i ostatními typy škol. Při výměně pedagogických zkušeností a při vyhledávání méně dostupné literatury spolupracovat s ostatními pedagogy LŠU a konzervatoří.

Ideové působení:

Osobností učitele a jeho příkladem působit na formování osobnosti žáka a jeho morálního profilu.

Vlastní účastí na celospolečenských akcích učit žáky společensky vystupovat a chápat kulturně politický význam veřejného vystupování.

Zařazováním žáků do všech typů soutěží konfrontovat dosažené výsledky a uplatňovat je v praktickém životě.

Dbát na všestranný duševní rozvoj žáka tak, aby se mohl uplatnit jako zasvěcený spoluvůdce kulturního života naší socialistické společnosti.

Přípravné studium (PHV) - příprava ke hře
na nástroj

(ve 2. pololetí 1 vyučovací hodina týdně)

Výchovně vzdělávací cíl

- Hravou formou vzbudit zájem žáka o hru na nástroj.
- Rozvíjet jeho hudebnost a podporovat jeho tvořivé schopnosti.
- Osvojovat správné návyky nástrojové hry
- Zjistit manuální a fyzické předpoklady žáka ke hře, jeho hudební dispozice (intonační, sluchové a rytmické) pro přijetí do 1. ročníku LŠU.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Seznámení s nástrojem.
- Sezení, držení, upevnění nástroje a postavení pravé ruky.

- Základy prstové a měchové techniky.
- Zkoušet hru jednoduchých písní pravou rukou podle sluchu.
- Čtení not v G klíči v rozsahu $c^1 - g^2$
- Hmatová orientace pravé ruky bez zrakové kontroly.
- Možnost počátků hry z not

Hudební materiál

Machalíčková, Havlíček, Ondruš: Škola hry na akordeon
J. Vašica: Praktická škola hry na akordeon
V. Riedelbauch: Čaroděj (v rukopise)
O. Hricová: Abeceda akordeonisty (v rukopise)
Lidové písně a jiný vhodný materiál

Přijímací zkouška do 1. ročníku

Projevit schopnost hry jednoduché melodie pravou rukou, vycházet z lidové melodiky. Prokázat základy vedení měchů a celkové dispozice ke hře na nástroj.

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Rozvíjet zájem žáka o hru na nástroj jako prostředek hudebního vyjadřování. Vést žáka ke správným pracovním návykům, naučit ho správně přistupovat ke cvičení, přesné a pohotové reprodukci notového zápisu po stránce intonační, rytmické, prstokladové, artikulační a dynamické. Klást důraz na rozvoj správné měchové techniky, která je základem kultivovaného hudebního projevu. Učit jej kontrolovat sluchem realizaci hudebních představ. Dbát na uvolnění rukou, správné sezení a držení nástroje, vyžadovat hru bez zrakové kontroly. Vytvářet správné elementární návyky akordeonové hry. Od počátku pěstovat u žáků hru zpěměti, smysl pro souhru obou rukou a věnovat pozornost počátečnímu čtení z listu. Podporovat tvořivost žáka a rozvíjet jeho harmonické cítění.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Zopakovat základní poznatky a dovednosti z přípravného studia - (správné sezení a držení nástroje, čtení not v G klíči)
- Postavení pravé a levé ruky
- Vedení měchů - tvoření tónů, správné nasazení a ukončení
- Čtení not v F klíči
- Orientace na hmatníku klávesového nebo knoflíkového akordeonu a znalost základních a pomocných basů s příslušnými durovými akordy (C, G, D, F)
- Prstová cvičení v pravé ruce, legato, tenuto, staccato i s použitím černých kláves.
- Elementární cvičení melodie ve standardním basu
- Příprava na hru stupnic
- Souhra obou rukou
- Procvičování akordického doprovodu staccato, tenuto, legato
- Příprava a nácvik hry dvojhmatu v pravé ruce
- Základní dynamika f-p
- Rozlišování základních druhů tempa (pomalu, rychle)
- Podporovat osamostatňování a nezávislost obou rukou
- Příprava na hru z listu v pětipratové poloze.

Hudební materiál

Technická cvičení: Prstová a měchová cvičení vycházející ze studijních úkolů

Stupnice: C, G, D, F dur v rozsahu jedné oktávy zvlášť

Akordy: Základní kvintakord pravou rukou harmonicky, melodičky

Školy:

M-H-O: Škola hry na akordeon

V. Riedelbauch: Čaroděj (v rukopise)

O. Hricová: Abeceda akordeonisty (v rukopise)

Přednesové skladby

J. Letňan: Slovenské lidové písně 1. a 3. sešit

J. Kotík: 50 lidových písní MHR 1

Za školní rok nejméně 40 cvičení a skladbiček

Postupová zkouška

1. stupnice s akordem

2 cvičení ze Školy

2 národní písně nebo přednesové skladbičky z paměti.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Podporovat rozvoj hudebnosti žáka v rovnováze s jeho technickým rozvojem. Prohlubovat nástrojové návyky z prvního ročníku - sezení a držení těla, nástroje, hra bez zrakové kontroly. Zkvalitňovat prstovou a měchovou techniku s důrazem na přesné dodržování notového zápisu. Pěstovat hru z paměti. Probouzet tvořivé schopnosti žáka. Budovat repertoár lidových písní a skladbiček.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Rozšíření pětiprstové polohy - posun ruky
- Zdokonalování hry legato, staccato, tenuto
- Návlek akordického doprovodu dur s kvintovým a terciovým basem, mollového kvintakordu a dominantního septakordu.
- Zdokonalování hry durových stupnic a akordy s důslednou sluchovou sebekontrolou.
- Začátky orientace v mollové tónině
- Hra dvojitými pravou rukou
- Zdokonalování vedení měchu, tvoření tónů, správné nasazení a ukončení.

- Dynamiku rozšířit o další stupně - mf, f, crescendo, decrescendo.
- Rozlišování dalších druhů tempa
- Hra z paměti především na přednesových skladbách
- Hra v různých durových tóninách
- Tečkovaný rytmus, synkopa, triola
- Hra z listu v pětiprstové poloze

Hudební materiál

Technická cvičení

Prstová a měchová cvičení vycházející ze studijních úkolů

Stupnice:

Durové C, G, D, A, F v rozsahu jedné oktávy

Akordy:

Tónický kvintakord s obraty, harmonicky a rozložené k uvedeným stupnicím.

Školy:

M-H-O: Škola hry na akordeon - pokračování

V. Riedelbauch: Čaroděj (v rukopise)

O. Hricová: Abeceda akordeonisty

Etudy:

M. Dikánová, Ondruš; Akordeonové etudy I. - výběr

Czerný-Tomšík: Výběr etud op. 599 - výběr

Přednesové skladby

J. Kotík: 50 lidových písní I. a II. - výběr

J. Letňan: Slovenské lidové písně I. a III. seš. - výběr

M. Ivankovič: Pre prvý prednes

I. Havlíček: Drobné suity

Skladbičky starých mistrů MHR 5

Obrázky - MHR 10

J. Bažant: Akordeon - automat I.

Pro první vystoupení - MHR 12

S. Stračina: Svet a deti

Za školní rok nejméně 30 skladbiček a etud.

Postupová zkouška

- 1 stupnice v rozsahu jedné oktávy včetně akordů probraným způsobem
- 2 skladbičky, z toho jedna s melodickým vedením basu
- 1 přednesová skladba z paměti.

3. ročník *

Výchovně vzdělávací cíl

Pěstovat u žáka smysl pro kulturu tónu, dynamiku a výraz. Zdokonalovat prstové a měchové frázování a artikulaci, samostatnost a nezávislost rukou. Zařazovat skladbičky různého charakteru a stylu. Vést žáka k samostatnosti v domácí přípravě a ke sluchové sebekontrolě. Upevnit hmatovou orientaci. Tvoření doprovodu k jednoduchým lidovým písním s použitím hlavních harmonických funkcí T, S, D s případnými transpozicemi. Příprava ke komorní hře.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Zdokonalení hry legato, staccato, tenuto v různých kombinacích u souhry rukou
- Náročnější rytmické útvary a kombinace
- Další dynamické a agogické odstíny - ritardando, accelerando
- Melodické ozdoby
- Dvojhmaty a jednoduchý dvojhlas
- Zdokonalovat měchovou techniku
- Rozšířit polohu pravé i levé ruky - skoky

- Stupnice a akordy v rychlejším tempu. Některé durové stupnice oběma rukama dohromady.
- Transpozice jednoduchých lidových písní a tvoření harmonických doprovodů
- Pěstování hry z listu (na skladbách odpovídajících technické úrovni 1. ročníku)
- Příprava na komorní a souborovou hru

Hudební materiál

Technická cvičení

Hra legato, staccato, tenuto v rytmických a frázovacích variantách s transpozicemi a s využitím různých způsobů vedení měchu.

Další cvičení vycházející ze studijní problematiky.

Stupnice:

Durové C, G, D, A, F, B, Es v rozsahu jedné oktávy legato, staccato, frázování.

Mollové a, e, h, d, g, c, harmonické pravou rukou.

Akordy:

Akordy durové, kvintakordy tříhlasé s obraty harmonicky a melodicky.

Mollové pravou rukou, později levou.

Školy:

M-H-O: Škola hry na akordeon

O. Hricová: Abeceda akordeonisty

Etudy:

Dikánová, Ondruš: Akordeonové etudy I. - výběr

Czerny-Tomšík, op. 599 - výběr

Přednesové skladby

- J. Bažant: Akordeon automat I. a II.
S. Stračina: Svet a deti
V. Riedelbauch: Pražský speciálník I.
J. Letňan: Slovenské lidové písně I. - III.
I. Havlíček: Drobné suity
Pro první vystoupení MHR 12
Kabalevskij-Šostakovič: MHR 6
Obrázky - MHR 10
Barokní skladby mistrů MHR 8
Skladbičky starých mistrů MHR 5
Pro školní koncerty MHR 13
J. Bílek: Sborník přednesových skladeb
J.S.Bach: AMB
J. Rada: Písničky

Dostupná literatura komorní hry

Za školní rok nejméně 25 skladeb a etud.

Postupová zkouška

- 1 durová stupnice s akordem probraným způsobem, popř. oběma rukama dohromady
1 původní skladba soudobého autora
1 přednesová skladba odlišného charakteru, z nich jedna z paměti

Hra z listu na skladbičce technické úrovně 1. ročníku.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

V průběhu školního roku přejít na větší nástroj. Utvrzovat správné návyky a hmatovou orientaci. V souladu s výrazovou stránkou hry zvyšovat nároky na technickou úroveň - pohyblivost prstů, vícehlasou hru a skoky. Vést žáky k samostatnému studiu skladeb. Zapojovat je do kolektivní hry. Rozvíjet hudební představivost a harmonické citění samostatným tvořením doprovodů k jednoduchým písním a pěstovat hru z listu. Rozšiřovat zvukové a barevné možnosti nástroje pomocí rejstříkových kombinací. Uplatňovat rozumovou složku při nácvičce hry z paměti. Vychovat žáka k veřejnému vystupování po stránce odborné a společenské.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Melodické ozdoby: příraz, nátryl
- Dvojhmaty v různých intervalech, polyfonní hra, vícehlas
- Rozpětí prstů
- Čtyřhlasý durový kvintakord
- Zdokonalování měchové techniky
- Kombinace měchové a prstové artikulace
- Některé stupnice a akordy v rychlejším tempu s důslednou sluchovou kontrolou vyrovnané legatové hry
- Mollové stupnice harmonické oběma rukama dohromady
- Tvoření doprovodů k jednoduchým durovým i mollovým písním na základě hlavních harmonických funkcí TSD
- Vhodné využívání barevných možností nástroje - základy techniky rejstříkování
- Uplatňovat jednoduchý formový a harmonický rozbor
- Komorní a souborová hra
- Hra z listu na skladbách odpovídajících technické úrovni 2. ročníku

Hudební materiál

Technická cvičení

Technická cvičení vycházející ze studijní problematiky

Stupnice:

Durové do čtyř křížků a čtyř bé v rovném pohybu přes dvě oktávy. Mollové harmonické do tří křížků a tří bé v rovném pohybu přes dvě oktávy.

Chromatická stupnice pravou rukou.

Akordy:

Durový čtyřhlasý kvintakord s obraty oběma rukama dochromady.

Mollový tříhlasý kvintakord zvlášť

Školy:

M-H-O: Škola hry na akordeon

Etudy:

Dikánová, Ondruš: Akordeonové etudy II.

Czerny-Tomšík: op. 599

Přednesové skladby

J. Bažant: Akordeon - automat II.

V. Riedelbauch: Pražský speciálník I

S. Stračina: Svet a deti

J. Vaňka: Tance našich přátel

J.S.Bach: Knižička pro AMB

G.P.Hädel: HARE č. 65

D. Kabalevskij, Šostakovič: MHR č. 6

P. Fiala: Pro děti

J. Bílek: Sborník přednesových skladeb

Moravské lidové tance (HARE č. 5

Hrajeme ve dvou: MHR č.4

J. Letňan: Slovenské lidové písně II.

Skladby pro dvě harmoniky, MHR 7

Tance národů MHR 14

Hrajeme ve dvou MHR č.4

Skladby pro 2 harmoniky MHR 7

P. Fiala: Drobnosti

Za školní rok nejméně 20 skladbiček a etud.

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollóvá stupnice harmonická oběma rukama dohromady přes dvě oktávy v rovném pohybu.

1 čtyřhlasý kvintakord durový harmonicky a melodicky oběma rukama dohromady.

1 etuda

1 přednesová skladba soudobého autora

1 přednesová skladba odlišného charakteru, z nich 1 z paměti.

Hra z listu na technické úrovni 2. ročníku.

5. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Rozvíjet hudebnost žáka na základě získaných nástrojových dovedností. Zvyšovat nároky na výrazovou a technickou stránku hry. Zdokonalovat kulturu tónu pomocí měchové techniky. Vhodným výběrem sólových i komorních skladeb rozšiřovat hudební obzor žáka v poznávání hudebních žánrů a stylů. Obohacovat jeho repertoár o umělé a lidové tance. Podporovat samostatný přístup při úpravách a transpozicích lidových písní a tanců. Vést žáka k samostatnosti a tvořivé iniciativě. Při budování repertoáru dbát na rozmanitost a různorodost. Pěstovat paměť, spolehlivost a jistotu při veřejném vystupování. Nezanedbat hru z listu.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Melodické ozdoby: skupinka, mordent, obal
- Zdokonalování hry dvojhmatů
- Polyfonní způsob hry - vícehlas
- Čtyřhlasý kvintakord durový a mollový
- Práce s měchem
- Zvyšování nároků na technickou, tempovou, rytmickou a dynamickou stránku hry
- Durové stupnice v protipohybu, mollové stupnice melodické
- Pokračovat v jednoduchých úpravách lidových písní s použitím různých tónin
- Uplatňovat a prohlubovat registrační techniku
- Rozšířit repertoár o další formy - sonatinu, suitu, dále o umělé a lidové tance našich a jiných národů
- Pěstovat komorní a souborovou hru.

Hudební materiál

Technická cvičení

Měchová cvičení s rytmickými a artikulačními variacemi. Náročnější rytmické doprovody a kombinace. Melodické ozdoby, dvojhmaty, vícehlas. Pohyblivost prstů obou rukou v různé prstoměchové kombinaci.

Stupnice:

Durové v rovném pohybu i protipohybu v rozsahu dvou oktáv.

Mollové: a, e, h, d, g, c harmonické a melodické v rovném pohybu.

Charismatická pravou rukou v rychlejším tempu.

Akordy:

Durový a mollový kvintakord čtyřhlasý s obraty harmonicky a melodicky oběma rukama současně v rozsahu dvou oktáv.

Etudy:

Czerny, Tomášik: op. 599

Czerny: op. 261 Výběr z pasážových cvičení

I. Duvernoy: op. 176 Výběr etud
Dikánová, Ondruš: Akordeonové etudy II

Přednesové skladby

J. Bažant: Akordeon-automat II
S. Stračina: Svet a deti
O. Kvěch: Momentky
G.F.Händel: HARE 65
J.S.Bach: HARE 68
Klasické sonatiny a ronda HARE 81
Album klasiků HARE 43
Moravské lidové tance HARE 23
Slovenské lidové tance HARE 28
Menuety a jiné staré tance HARE 60
M. Čulaki: Veselý výlet SR 18
Kabalevskij-Šostakovič MHR 6
Skladbičky starých mistrů MHR 5
Tance národů, I, MHR 14
Glinka-Čajkovskij HARE 41
Ivanov: V zamyšlení
Blinov: Píseň SR 21
A. Mirek: Ve sváteční den, Ukolébavka SR
J. Letňan: Slovenské lidové písně
J.S.Bach: Knížečka pro AMB
Přednesové skladby pro akordeon - rev. J. Bílek

Komorní a souborová hra:

Hrajeme ve dvou MHR 4
Skladby pro dvě harmoniky MHR 7
Tance národů I MHR 14
Tance národů II MHR 15
Souborová hra I
Hrajte harmoniky I, II
V. Hlaváčová: Výběr skladeb pro akordeonový soubor

Uvedenou literaturu doplnit dalším vhodným materiálem.

Za školní rok nejméně 6 etud, 3 skladby polyfonního charakteru, 4 skladby přednesové, z toho jedna sonatina nebo její část.

Postupová zkouška

- 1 stupnice durová, 1 mollová probraným způsobem s příslušnými akordy.
 - 1 etuda z probrané literatury.
 - 2 přednesové skladby odlišného charakteru z paměti, z nichž 1 soudobá,
- hra z listu na úrovni 3. ročníku.

6. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Vybavit žáka takovými dovednostmi, které mu umožní citové pochopení a prožitky uměleckého díla. Učit jej rozlišovat hlavní zásady při interpretaci skladeb různých žánrů a stylů. Tomuto cíli citlivě podřídit měchovou a registrační techniku. Tvorbu repertoáru rozšiřovat o skladby různých stylových období, zdokonalovat polyfonní hru. Respektovat zájmy žáka v oblasti zábavné a taneční hudby a usměrňovat jeho vkus vedle sólové hry na nástroj. Důsledně pěstovat komorní a souborovou hru a pěstovat sebedůvěru a radost žáků z úspěchů při společenském uplatnění výsledků jejich práce.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Melodické ozdoby - trylek
- Nácvič velkého rozkladu durového a mollového kvintakordu
- Dominantní septakord s obraty pravou rukou
- Pěstování měchové techniky na stupnicích, akordech, studách a přednesových skladbách - měchové legato, staccato, rychlý střídavý měch

- Přesná reprodukce přednesových skladeb ve výrazu, tempu, dynamice, agogice
- Hra mollových stupnic v protipohybu, chromatická stupnice levou rukou
- Prohloubit registrační techniku
- Úpravy skladeb ve folklorní oblasti rozšířit dle schopností a zájmu o žánr estrádní a taneční
- Dbát na zařazení polyfonních skladeb a jejich správnou interpretaci
- Komorní a souborová hra.
- Hra z listu

Hudební materiál

Technická cvičení

Melodické ozdoby, trylek. Skoky v akordickém doprovodu. Práce s měchem - měchové legato, staccato, střídavý měch

Stupnice:

Durové a mollové v protipohybu, chromatická stupnice levou rukou.

Akordy:

Velký rozklad durového a mollového kvintakordu přes dvě oktávy. Dominantní septakord harmonicky a melodicky s obraty pravou rukou ve dvou oktávách.

Etudy:

Duvernoy II. op. 176, op. 120 - Výběr etud
Lemoine; op. 37 - Výběr z dětských etud
Dikáňová-Ondrůš: Akordeonové etudy III
Czerny: op. 261 - Výběr z pasážových cvičení

Přednesové skladby

J. Bažant: Akordeon-automat III
J. Matys: Bagately
J. Kefroň: Furiant

P. Fiala: Nálady
P. Fiala: Pro děti
O. Kvěch: Momentky (5. - 6.r.)
J. Těm: Miniatury
J. Pospíšil: Pět drobných skladeb
G.F.Händel HARE 65
Klasické sonatiny a ronda HARE 81
České lidové tance HARE 17
Barokní skladby mistrů MHR 9
Korobejniky SR 12
N. Čajkin: Malé rondo SR 16
Kabalevskij-Šostakovič MHR 6
J.S.Bach: HARE 68
J.S.Bach: Knížečka pro AMB
N.Rizolja: Kozáček SR 23
Album klasiků HARE 43
Glinka-Čajkovskij HARE 41
E. Grieg HARE 53

Komorní a souborová hra:
Tance národů, I, II.
Hrajte harmoniky I, II, III
V. Trojan: Slepíčí polka

Uvedenou literaturu doplnit dalším vhodným materiálem.

Za školní rok nejméně 4 etudy dlouhé a 6 etud krátkých,
1 sonatina, 3 skladby přednesové různého charakteru, z toho
jedna současného autora.

Postupová zkouška

1. duřevá a mollová stupnice probraným způsobem s příslušnými akordy
1. etuda z probrané látky
2. přednesové skladby odlišného charakteru z paměti, z toho 1 polyfonní hra z listu na úrovni 4. ročníku

7. ročník

Výchozí vzdělávací cíl

V tomto ročníku se uzavírá základní hudební vzdělání žáka. Je třeba ho zaměřit na zvládnutí náročnějších přednesových skladeb po stránce výrazové, stylové a technické. Žák má dospět k samostatnosti, technické vyspělosti, zručnosti a pohotovosti, kritickému hodnocení vlastního výkonu. Pěstovat jistotu a spolehlivost hudební paměti žáka. Pro další uplatnění v praxi vytvořit vhodný repertoár žáka. Veškerou technickou a přednesovou literaturu zaměřit na kvalitní přípravu úspěšného absolventského vystoupení.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Chromatická stupnice pravou a levou rukou
- Durové a mollové stupnice v kombinovaném pohybu
- Durové stupnice ve dvojhmatových terciích pravou rukou
- Dominantní septakord pravou i levou rukou
- Zmenšený septakord pravou rukou
- Uplatnění prvků měchové techniky na probírané látce v kombinaci prstoměchové artikulace
- Příprava absolventského vystoupení
- Komorní s souborová hra
- Hra z listu

Hudební materiál

Technická cvičení

Vycházející ze studijní problematiky

Stupnice:

Durové a mollové v kombinovaném pohybu v rozsahu dvou oktáv.

Durové ve dvojhmatových terciích pravou rukou. Chromatická pravou i levou rukou.

Akordy:

Opakování durového i mollového čtyřhlasého kvintakordu.
Dominantní septakord pravou i levou rukou. Zmenšený septakord
pravou rukou.

Etudy:

Dikánová-Onáruš: Akordeonové etudy III.IV
Duvernoy: op. 120 = op. 276: Výběr etud II
Lemoine: op. 37 - Výběr z dětských etud

Přednesové skladby

J. Bažant: Akordeon automat III, IV

P. Fiala: Nálady

P. Fiala: Pro děti

P. Fiala: Sonatina brevis

I. Kašlík: Reminiscence

J. Tepl: Miniatury

J. Pospíšil: Pět drobných skladeb

J. Vičar: Matylda a akordeon

J. Truhlář: Suita pro Iva (5.-7.r.)

J. Podprocký: Rébusy

J. Matys: Bagately

J. Kofroň: Furiant

J. Hurt: Capriccia

I. Kurz: Elegie (II. stupeň)

I. Havlíček: Variace a-moll, d-moll

E. Várady: Tři sonatiny

G.F.Händel HARE 65

J.S.Bach HARE 68

Klasické sonatiny a ronda HARE 81

Mistři polyfonie HARE 76

Čeští klasikové HARE 80

E.Grieg HARE 53

Svět v tanci HARE 51

Album klasiků HARE 43
Oblíbené melodie HARE 34

Komorní a souborová hra:

V. Trojan: Slepí polka
A. Chačaturjan: HARE 49
M. Bláha: Perokresba SR 17
Tance národů I, II
Hrajte harmoniky I, II, III
M. Kořínek: Malý koncert pro akordeonový soubor
Z. Mikula: Orešanská veselica
J. Pospíšil: Karičky
A. Moyzes: Buchom s osekanci
V. Hlaváčová: Výběr skladeb pro akord. soubor

Uvedenou literaturu doplnit dalším vhodným materiálem.

Závěrečná zkouška

1 durová a mollová stupnice s příslušnými akordy probraným způsobem
1 sonatina
1 přednesová skladba polyfonní
1 přednesová skladba odlišného charakteru
Hra z listu na úrovni 5. ročníku.
Předvést jednoduchý doprovod k dané melodii nebo písni.

Metodické poznámky k vyučování hry na akordeon pro žáky
pěveckého oddělení

Hra na nástroj je součástí učebních plánů pěvecké výchovy. K tomu účelu se hodí nejlépe akordický nástroj mj. akordeon. Hra na akordeon napomáhá rozvoji hudebnosti žáka, zejména rozvoji jeho harmonického citění. Slouží k snadnější orientaci ve studovaných partech a k poznávání hudební literatury. V průběhu studia má žák získat takové technické dovednosti a pohotovost ve čtení z listu, aby byl schopen samostatně zahrát jednoduché party a tím získat správnou představu o tempu, rytmu, charakteru a stylu studované písně nebo skladby. Hudební představitel žáka je od počátku rozvíjena hrou jednoduchých melodií podle sluchu a pokusy o vystižení latentní harmonie formou improvizace elementárního harmonického doprovodu.

Minimálním požadavkem je získat elementární správné návyky při hře portamenta, legata a staccata, hře dvojhmatá stupnic a akordů. Žák má získat pohotovou orientaci při hře na obou hmatnících a dovést ji spojevat se čtením notového zápisu na dvou notových osnovách při zachování intonační čistoty, rytmu, artikulace a dynamiky. Má být schopen zahrát z listu skladbu jednoduché faktury a hrát podle sluchu jednoduchou píseň v různých tóninách s improvizovaným doprovodem TSD. Po zvládnutí elementárních nástrojových dovedností a návyků jsou vedle nezbytných technických cvičení a instruktivních skladeb předmětem studia zejména technicky dostupné doprovodné klavírní i jiné party skladeb pro zpěv.

Žáci, kteří již dříve hráli na akordeon, pokračují ve stejném studijním materiálu, odpovídajícím dosaženému stupni předběžné průpravy, přičemž těžiště studia není v detailním propracování akordeonových skladeb jako u studia hlavního předmětu, ale získání co největší zručnosti a pohotovosti při zachování kultivovanosti hudebního projevu.

Učební osnovy souborové hry akordeonů 3.-7.ročník

Charakteristika a pojetí předmětu

Souborová hra je pro výuku akordeonistů velmi důležitá, protože pomáhá upevňovat rytmické citění a chápání široké škály dynamiky, umožňuje obeznámit větší okruh žáků se všemi stylovými obdobími na daleko větším počtu i náročnějších skladeb, jaké by v sólové hře nezvládli. Tím přispívá k rychlejšmu hudebnímu vývoji žáků a k růstu jejich uměleckého rozhledu.

Slouží jako nástroj k podchycení zájmu dítěte o hudbu, aby žák po několikaletém studiu pocítoval vlastní potřebu hudbu aktivně provozovat a poslouchat. Má všechny předpoklady k tomu zaujmout a k hudbě doslova přitáhnout i žáky, kteří nemají předpoklady pro sólistické uplatnění.

Kolektivní hra podporuje v žácích rozvoj morálně volních vlastností, jako jsou odpovědnost vůči kolektivu, uvědomělá kázeň, přátelství, odpovědnost ke svěřenému školnímu majetku. Utváří zvyky a návyky uvědomělého a disciplinovaného spoluzítí a tím napomáhá formování kladných charakterových a lidských vlastností žáků.

Metody a formy práce

Do souborové hry mohou být žáci zařazeni již po zvládnutí elementárních technických problémů hry.

Podle podmínek školy je možno zařazovat do souboru žáky dvou popř. více ročníků (např. 3. a 4. roč., 5-7. roč.). Vyučovací osnovy jsou základní směrnici pro práci učitele. Splnění vyučovacího cíle a probrání vytyčených studijních úkolů jsou pro učitele závazné. Doporučená literatura slouží

pouze základní orientaci učitele a může být podle jeho zkušeností a individuálních potřeb volně kombinována a doplňována.

Prostředky k dosažení stanovených cílů (studijní úkoly).

Učitel, vyučující souborovou popř. komorní hru, sestavuje na začátku školního roku časově-tématický plán. Rozdělí žáky podle schopností do jednotlivých hlasů, určí skladby na I. a II. pololetí, připraví notový materiál tak, aby v něm byly vyznačeny prstoklady, vedení něchu, registrace, dynamika atd. Do plánu zařadí 1-2 skladby těžší a několik skladeb lehčích. Skladby volí tak, aby zahrnovaly různá stylová období. Mimořádnou pozornost věnuje přípravě soutěží (náročnější plán skladeb, podle potřeby více dělených zkoušek a intenzivnější příprava partů v individuálních hodinách žáka).

Vyučování musí být pestré a zajímavé. Učitel se snaží nadchnout žáky tak, aby na nácvik a vystupování přicházeli s radostí a s nadšením. Pověřuje žáky různými malými funkcemi jako např. příprava učebny, pultů, notového materiálu apod. Úzce spolupracuje s učiteli těch tříd, ze kterých se žáci zúčastňují nácviku souborové popř. komorní hry. Učitel je povinen s nastudovaným repertoárem souboru nejméně jedenkrát do roka veřejně vystoupit.

Při nácviku souborové hry je vhodné za účelem kontroly i dokumentace použít magnetofon. Hra z paměti je možná, ale nevyžaduje se. Před každým vystoupením a zvláště v cizím prostředí je nutná akustická zkouška, rovněž nácvik nástupu a odchodu z pódia. Členové souboru mají být vkusně, pokud možno jednotně oblečení.

3. ročník

(1 vyuč. hodina týdně)

Výchovně vzdělávací cíl

Příprava ke kolektivní hře, získávání základních návyků, intonační a rytmické zvládnutí partů, orientace při vzájemném poslechu, nácvik a seznámení se základními gesty dirigenta, případně vedoucího hráče komorního souboru, schopnost tónového vyrovnání, základy dynamiky.

Pro počáteční souhru jsou vhodné 2 - 3 hlasé skladby, např. úpravy lidových písní určené pro pěvecké sbory (J. Dostalík - 100 lidových písní, L. Daniel - Píšťaločka moja).

Za školní rok nastuduje soubor 5 - 10 skladeb na technické úrovni: M. Dikánová - Souborová hra I, č.1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 12,

Hudební materiál

M. Dikánová - Souborová hra 1, Supraphon Praha 1972
MHR č. 4, 7, 13 (výběr), SHV Praha
J. Rada - Písničky (výběr), Panton Praha 1975
H. Luck - Im Duett 1,2
F. Krieg - Leichte Volkstänze aus Süddeutschland
W. Hübschmann - Akkordeonstücke für Gruppenunterricht 1,2
Latwe duety akordeonowe (M. Chudoba) 1,2 - výběr, PWM

Je možno používat též literaturu pro jiné nástroje, např.:
R. Gruber - 50 lidových písní pro 2 - 3 zobcové flétny (nebo klarinety, hoboj, trubky, lesní rohy), Supraphon Praha 1976

4. ročník

(1 vyučovací hod. týdně)

Výchovně vzdělávací cíl

Rozvíjení základních návyků, dokonalejší intonační a rytmické zvládnutí partů, rozvíjení reakcí na dirigentova gesta, popř. vedoucího hráče komorního souboru (dokonalý nástup a ukončení, zvládnutí dynamických a tempových změn). Seznámení s různými hudebními styly.

Za školní rok nastuduje soubor 5 - 10 skladeb na úrovni: M. Dikánová- Souborová hra I, č. : 8, 9, 13 atd.

Hudební materiál

M. Dikánová - Souborová hra I, Supraphon Praha 1972

J. Rada - Písničky (výběr, Panton Praha 1975

Hrajte harmoniky (sestavila M. Szökeová) - výběr, SHV Praha - Bratislava 1962

W. Hübschmann - Akkordeonstücke für den Gruppenunterricht heft 1, 2

Werke Niederländischer Meister für 4 Instrumente, Budapest 1978

Werke des Frühbarocks für Streicher, Musica Budapest 1978

Je možno používat též literaturu pro jiné nástroje např. pro smyčcové nebo pro dechové nástroje (zobcové flétny)

5., 6. a 7. ročník

(1,5 vyučovací hodiny týdně)

Výchovně vzdělávací cíl

Další rozvíjení a upevnování získaných návyků při aktivní tvořivé reprodukční činnosti. Vést žáky k plnému pochopení a

prožití uměleckých děl, přiměřených obsahem a formou. Na základě samostatné tvořivé reprodukční činnosti vést žáky k zapojení do kulturního a politického života ve svém okolí. Rozpracovat dlouhodobé plány repertoáru komorní nebo souborové hry se zaměřením pro významné akce školy (koncerty, soutěže) a místní společenské organizace. Věnovat zvýšenou pozornost registraci při obohacování barevné složky. Tvořivou prací odkrývat nové barevné možnosti specifické "souborové" registrace. Návuk a zdokonalování "souborového" legata (jde o legato v dlouhých pasážích, které není možno zahrát na jeden tah měchu Hráči u jednoho pultu mění směr měchu postupně tak, aby se nenarušila fráze).

Hudební materiál

Hrajte harmoniky I (Szökeová) ŠHV Bratislava 1962

Hrajte harmoniky II (M. Letňan) ŠHV Bratislava 1964

Výběr skladeb pre akordeónový súbor (Hlaváčková) Opus
Bratislava 1971

J. Pospíšil: Karičky pre akordeonový súbor, Panton Praha -
Bratislava 1964

MHR 14, 15 Tance národů (Havlíček), Supraphon Praha - Bratislava
1968

Tvori dlja dueta bajanistov, Muzična Ukraina - Kiev 1976

Piesy dlja ansamblej bajanistov, Sov. kompozitor Moskva 1963

Repertuar dlja ansamblej ruskich narodnych instrumentov,
Muzyka-Moskva 1967

L. van Beethoven - Wiener Tänze, Leipzig

W.A.Mozart - Acht deutsche Tänze, Leipzig

Vzhľadom k nedostatku pôvodných tištěných materiálů je možno použiť literaturu, určenou pro jiné nástroje nebo nástrojová seskupení jako např. z varhanní literatury:

J. Snižková - Středověké reminiscence, Supraphon 1977

B.M.Černohorský - Varhanní skladby, MAB č. 3, Orbis 1949

Classici Boemici, MAB č. 12, Supraphon 1973
Úpravy sborové tvorby renezanční a barokní (např. G.P. da
Palestrina, O, di Lasso apod.).

Orchestrální a komorní skladby, např.:

J. Ch. Bach - Sinfonia in B

J. Pauer - Malá suita pro troje housle, SHV Praha 1967

M. Sedmidubský - Čtyři skladby pro houslový soubor, Panton 1969

K. Sodomka - Sonatina pro troje housle, Supraphon 1970

J. Matys - Invence, Panton 1971

V. Felix - Suita pro smyčce, Panton 1975

F.M.Hradil - Dnes i zítra, Supraphon 1968

Ministerstvo školství České socialistické republiky

Učební osnovy

**hry na kytaru, cymbál, dudy
pro I. stupeň základního studia**

na lidových školách umění

HUDEBNÍ OBOR

Vypracoval Výzkumný ústav pedagogický

Vydalo Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha

VA 2,01

Tematická skupina 35

1. vydání 1981

Cena výtisku Kčs 2,50

502/22, 816

Tiskem rozmnožovny SPN

Kčs 2,50

11508